

3308

www.Ketab.ir

نقش معارف اهل بیت علیهم السلام در تمدن اسلامی

سید حسن مہدیان

مرکز بین المللی
ترجمہ و نشر
المصطفیٰ ص

سخن ناشر

با پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی و در عصر جهانی شدن ارتباطات، پرسش‌ها و چالش‌های نوینی در حوزه علوم انسانی فرا روی اندیشمندان مسلمان قرار گرفت که همه به نوعی برخاسته از مسئولیت دشوار حکومت در این عصر است؛ دورانی که پای‌بندی به دین و سنت را برپا می‌دارد و همه‌جانبه کشورها بسیار چالش‌برانگیز می‌نماید. از این‌رو مطالعات و پژوهش‌های به‌روز، جامع، منسجم و کاربردی در حوزه دین، به‌ویژه اساس معیارهای معتبر جهانی و عمق و اصالت اندیشه‌های ناب بایسته و ضروری است و جلوگیری از انحرافات فکری و تربیتی پژوهشگران حوزه دین، مهم و مورد عنایت تمامی بنیان‌گذاران این شجره طیبه، به‌ویژه معمار بزرگ انقلاب اسلامی، امام خمینی (ره) و مقام معظم رهبری (دام ظلل العالی) می‌باشد.

«جامعه المصطفی (ص) العالمیه» برای تحقق این رسالت خطیر و در مسیر نشر معارف نشر المصطفی (ص) را تأسیس کرده و «مرکز بین‌المللی ترجمه و نشر المصطفی (ص)» را تأسیس کرده است.

در پایان لازم می‌دانیم تلاش همه عزیزانی را که در نشر این کتاب سهمی داشته‌اند، سپاس گزارده، ارباب فضل و معرفت را به یاری بخوانیم تا ما را از دیدگاه‌های سازنده خویش بهره‌مند سازند.

مرکز بین‌المللی

ترجمه و نشر المصطفی (ص)

پیش گفتار

یکی از مسائل بسیار مهم، در جامعه بشری مسئله فرهنگ و تمدن است. فرهنگ و تمدنی که در حقیقت طرح و برنامه مدون و منظم برای رشد و تکامل بشر در جهت رسیدن او به سعادت و پیشرفت است، همواره مورد توجه انبیا علیهم السلام خصوصاً پیامبر خاتم صلی الله علیه و آله بوده است. آن حضرت با ایجاد تمدن اسلامی چنان تحول عظیم و تاریخی ایجاد کرد که از عرب جاهل آن روز، به یک جامعه متمدن و مترقی به وجود آورد. بدیهی است که در ایجاد و گسترش تمدن اسلامی همانند هر پدیده دیگر عوامل مختلفی دخالت داشته است. معارف اهل بیت علیهم السلام نقش اساسی در این راستا داشته است. اما از آن جا که بسیاری از تاریخ نگاران و جامعه شناسان توجهی به این امر نکرده اند، این سؤال ایجاد می شود که آیا معارف اهل بیت علیهم السلام در تمدن اسلامی نقش داشته است یا خیر؟ اگر نقشی داشته است چه بوده است؟

برای یافتن پاسخ این سؤال و با این فرضیه که معارف اهل بیت علیهم السلام در شکل گیری، مبانی، رشد، اصلاح، تحکیم و مظاهر بیرونی تمدن اسلامی نقش مستقیم ایفا نموده است و با این هدف که حقیقت را برای جویندگان آن روشن کنیم، تا پژوهش گران حقیقت را تشخیص داده و با تأسی از اهل بیت علیهم السلام به راه و روش آنان اقتدا نمایند، به کتاب خانه ها، پایگاه های اینترنتی و نرم افزارهای مرتبط مراجعه نمودیم و به این نتیجه رسیدیم که معارف اهل بیت علیهم السلام نقش بسیار مهم و اساسی در پویایی و بالندگی تمدن اسلامی داشته است.

اهل بیت علیهم السلام به دلیل اتصال به منبع وحی و برخورداری از علم لدنی (غیر عادی)، با تبیین نظام هستی و جایگاه والای انسان در آن، نقش بی بدیلی در مبانی تمدن اسلامی ایفا نموده‌اند، همان گونه که با توصیف خداوند متعال و محور قرار دادن آن و تبیین جایگاه رهبری در نظام اسلامی و ایجاد روحیه تفکر و تعقل، نقش اساسی در شکل‌گیری و مؤلفه‌های تمدن اسلامی داشته‌اند. آنها علاوه بر این، نشان دادند که دنیا را وسیله و ابزار برای سعادت آخرت می‌دانند، با تربیت دوران‌هاگرد ممتاز، تأسیس نهادهای علمی و آموزشی، ایجاد روحیه تعاون، همت‌ناری، عدالت و ارائه قانون اساسی و الگوی حکومتی، توجه به اقتصاد سالم و ارائه اصول اخلاقی و الگوی تربیتی، نقش ممتازی در مظاهر بیرونی تمدن اسلامی ایفا نمودند.

فهرست

۱۱.....	۱. کلیات و مفاهیم
۱۱.....	گفتار اول: کلیات
۱۷.....	گفتار دوم: مفاهیم
۱۷.....	۱. اهل بیت علیهم السلام
۱۸.....	الف) معنای لغوی اهل بیت
۲۰.....	ب) معنای اصطلاحی اهل بیت
۲۲.....	ج) معارف اهل بیت علیهم السلام
۲۴.....	۲. تمدن
۲۴.....	الف) معنای لغوی تمدن
۲۶.....	ب) معنای اصطلاحی تمدن
۲۶.....	یکم) دیدگاه دانشمندان غربی
۲۸.....	دوم) دیدگاه دانشمندان اسلامی
۳۰.....	ج) تمدن اسلامی
۳۵.....	۲. ویژگی های تمدن اسلامی
۳۵.....	گفتار اول: عقل مداری
۴۷.....	گفتار دوم: دین مداری
۳۱.....	گفتار سوم: اخلاق مداری
۳۱.....	گفتار چهارم: جهان شمولی
۴۵.....	گفتار پنجم: جامعیت
۴۹.....	گفتار ششم: علم آموزی
۵۰.....	گفتار هفتم: وحدت و همگرایی

۳. مهم ترین عوامل مؤثر در رشد و انحطاط تمدن اسلامی ۵۵
- گفتار اول: عوامل مؤثر در رشد تمدن اسلامی ۵۵
- امر اول: عوامل معرفتی ۵۶
- الف) ساده بودن آموزه های دینی ۵۶
- ب) طرح اندیشه های نو ۵۷
- ج) آزاداندیشی ۵۸
- د) مبارزه ای سوادى ۵۹
- امر دوم: عوامل سیاسى ۶۰
- ب) حکومت اسلامى ۶۰
- ب) موانع اسلامى ۶۱
- ج) امنیت و آسایش ۶۳
- امر سوم: عوامل اجتماعى ۶۴
- الف) تعاون و همکاری ۶۴
- ب) رعایت اخلاق و عادات اسلامى ۶۸
- ج) تحمل و بردبارى ۶۹
- امر چهارم: عوامل اقتصادى ۷۳
- الف) کار و تلاش ۷۳
- ب) رفاه و آسایش ۷۵
- ج) پیدایش صنعت کاغذ ۷۸
- گفتار دوم: عوامل مؤثر در انحطاط تمدن اسلامى ۷۹
- امر اول: عوامل بیرونى ۷۹
- الف) حمله مغولان ۸۰
- ب) جنگ های صلیبى ۸۳
- امر دوم: عوامل درونى ۸۷
- الف) ضعف ایمان ۸۹
- ب) دنیاپرستى ۹۰
- ج) بی هویتى و تأثیرپذیرى ۹۱
- د) سکوت نخبگان و اندیشمندان ۹۱
- ه) ارزش انگارى ضدارزش ها ۹۲
- و) تحجرگرایی ۹۳
- ز) ظلم و ستم ۹۷

۹۸	ح) ترک کردن امر به معروف و نهی از منکر
۹۹	ط) فاصله گرفتن از آموزه‌های دینی
۱۰۰	ی) استفاده نکردن از فرصت‌های مادی و معنوی
۱۰۳	۴. نقش معارف اهل بیت علیهم‌السلام در مبانی تمدن اسلامی
۱۰۳	گفتار اول: نقش معارف اهل بیت علیهم‌السلام در مبانی معرفت‌شناختی تمدن اسلامی
۱۰۳	امر اول: توحیدباوری
۱۱۰	امر دوم: معاد باوری
۱۱۱	گفتار دوم: نقش معارف اهل بیت علیهم‌السلام در مبانی جهان‌شناختی تمدن اسلامی
۱۱۱	امر اول: آفریننده جهان هستی
۱۱۴	امر دوم: ییلاقی و بنیانی جهان هستی
۱۱۶	امر سوم: رشاد و تامل جهان هستی
۱۱۷	امر چهارم: نظم جهان هستی
۱۲۰	گفتار سوم: نقش معارف اهل بیت علیهم‌السلام در مبانی انسان‌شناختی تمدن اسلامی
۱۲۱	امر اول: اهمیت و ارزش انسان
۱۲۳	امر دوم: ویژگی‌های ذاتی انسان
۱۲۶	امر سوم: ویژگی‌های اکتسابی انسان
۱۲۸	امر چهارم: ویژگی‌های مثبت انسان
۱۳۴	امر پنجم: ویژگی‌های منفی انسان
۱۳۹	۵. نقش معارف اهل بیت علیهم‌السلام در شکل‌گیری و مؤلفه‌های تمدن اسلامی
۱۳۹	گفتار اول: نقش معارف اهل بیت علیهم‌السلام در مؤلفه‌های تمدن اسلامی
۱۴۰	امر اول: خدامحوری
۱۴۱	امر دوم: رهبری الهی
۱۴۲	امر سوم: عدالت‌مداری
۱۵۰	امر چهارم: حق‌مداری
۱۵۱	الف) حقوق مسلمان بر مسلمان دیگر
۱۵۲	ب) حقوق شهروندان بر یکدیگر
۱۵۵	ج) حقوق همسایگان بر یکدیگر
۱۵۷	گفتار دوم: نقش معارف اهل بیت علیهم‌السلام در شکل‌گیری تمدن اسلامی
۱۶۰	امر اول: تعقل و تفکر

۱۶۴	امر دوم: علم و معرفت
۱۶۶	امر سوم: ایمان و معنویت
۱۷۳	۶. نقش معارف اهل بیت (علیهم السلام) در مظاهر بیرونی تمدن اسلامی
۱۷۴	گفتار اول: مظاهر علمی
۱۷۵	امر اول: تربیت عالمان و دانشمندان
۱۷۸	امر دوم: همگانی کردن علم و دانش
۱۸۰	امر سوم: تأسیس نهادهای علمی و آموزشی
۱۸۳	امر چهارم: انتقال علوم نهضت ترجمه
۱۸۸	امر پنجم: احیای محاذات مختلف علوم
۲۰۱	امر ششم: کتابت و خوشنویسی
۲۰۳	گفتار دوم: مظاهر اجتماعی
۲۰۴	امر اول: همدری واحداس مسئولیت
۲۰۶	امر دوم: فریادرسی اهتمام به امور دیگران
۲۰۹	امر سوم: وحدت و اخوت
۲۱۲	گفتار سوم: مظاهر سیاسی
۲۱۳	امر اول: تشکیل حکومت
۲۱۸	امر دوم: تعیین جانشین
۲۲۴	امر سوم: ارائه قانون اساسی
۲۲۹	امر چهارم: ضرب سکه
۲۳۱	امر پنجم: اقتدار و عزت
۲۳۷	گفتار چهارم: مظاهر اقتصادی
۲۳۷	امر اول: حفر چاه و احیای اراضی
۲۴۱	امر دوم: مبارزه با زیاده طلبی
۲۴۲	امر سوم: تنظیم نظام اقتصادی و اصلاح بازار
۲۴۸	گفتار پنجم: مظاهر اخلاقی
۲۴۸	امر اول: اصلاح اخلاق و رفتار
۲۵۱	امر دوم: خوش رفتاری
۲۵۵	امر سوم: احسان و نیکوکاری
۲۵۷	خاتمه (جمع بندی و نتیجه گیری)
۲۶۷	کتابنامه